

SIVUANSIOTULOJEN MERKITYKSESTÄ SUOMEN PIENVILJELIJÄVÄESTÖN TALOUDESSA.

JOHANNES VIROLAINEN.

Saapunut 2. 10. 1951.

Alkulause.

Syksyllä v. 1937 asetti Valtioneuvosto komitean suorittamaan selvityksen pienviljelijäväestön taloudellisesta asemasta ja laatimaan ehdotuksia tämän väestön aseman parantamiseksi. Tämä komitea, ns. pienviljelyskomitea, suoritti v. 1938 touko-lokakuun aikana verraten laajan tutkimuksen maamme pienviljelijäväestön maa- ja metsätaloudesta sekä sivuansioista (vrt. 18, p. 268). Kootun tutkimusaineiston tilastollista käsittelyä suoritettiin v. 1938 loppukuukausina sekä v. 1939 aina lokakuuhun saakka, jolloin aineiston käsittely saatiin pääosiltaan loppuun suoritetuksi. Tarkoituksena oli hankkia vielä v. 1940 eräitä täydentäviä tietoja pienviljelijöitten taloudesta ja laatia sen jälkeen komitean mietintö sekä julkaista suoritettujen tutkimuksen tulokset. Talvisodan syttyminen syksyllä v. 1939 ja sen jälkeen vallinneet poikkeukselliset olosuhteet keskeyttivät komitean työn ja aiheuttivat sen, ettei mietintöä saatu valmiiksi. — Komitean sihteerinä toiminut tohtori O. W. WILLANDT julkaisi (18, p. 268—277 ja 338—349) eräitä ennakkotietoja komitean tutkimuksista ja hänen tarkoituksenaan oli tiettävästi saattaa julkisuuteen muitakin mainitun tutkimuksen tuloksia. Hänen kuolemansa v. 1949 kuitenkin esti näiden suunnitelmien toteuttamisen.

Tämän kirjoittaja oli komitean palkkaamana tutkijana touko-syyskuussa v. 1938, jolloin suoritin tutkimuksia Kuolemajärven ja Kivennavan pientiloilla. Sen jälkeen olin lokakuun alkuun v. 1939 saakka sihteerin apulaisena suorittamassa tutkimusaineiston tilastollista käsittelyä. Tutkimuksen alkutietoja kootessani ja tutustuessani laajaan tutkimusaineistoon sitä käsitellessäni minussa heräsi ajatus tarkastella yksityiskohtaisesti sivuansiotulojen merkitystä pienviljelijöiden taloudessa. Vasta nyt, kun tutkimusaineiston kokoamisesta on kulunut jo toistakymmentä vuotta, minulla on tilaisuus saattaa tutkimuksen tulokset julkisuuteen.

Pienviljelijäväestön taloudelliset olot ovat nyt monessa suhteessa toisenlaisia kuin v. 1938. Mutta siitä huolimatta on aiheellista julkaista saadut tulokset varsinkin sen vuoksi, että meillä on käytettävissämme varsin vähän numerotietoja sivuansioista ja niiden merkityksestä Suomen pienviljelijöiden taloudessa.

J o h d a n t o.

Suomen pienviljelijöiden taloudessa on maa- ja metsätalouden muodostaman maatilatalouden ohella erilaisilla maatilalan ulkopuolelta hankittavilla tuloilla, ns. sivuansiotuloilla, tunnetusti tärkeä merkitys. Tämä johtuu lähinnä siitä, että suuri osa maamme pientiloja ei anna viljelijälle ja hänen perheelleen riittävää toimeentuloa. Tilan pelto- ja metsäalan pienuus, maaperän karuus, viljelijäperheen suuruus ja toisaalta tilan alhainen tuotto pinta-alayksikköä kohden ovat kaikki tekijöitä, jotka tähän vaikuttavat. Suuri osa siitä väestöstä, joka asuu maan pientiloilla, on riippuvainen sivuansiotuloista. Tilojen koon pienetessä ja maaseudun väestömäärän lisääntyessä sivuansiotulojen merkitys kasvaa jatkuvasti. Ellei tilan läheisyydessä ole riittävästi sivuansiomahdollisuuksia, yhä useampien on hakeuduttava tilalta pois, tavallisesti kaupunkeihin ja muihin asutuskeskuksiin.

Tarve hakeutua sivuansiotöihin riippuu siten ratkaisevasti maatilalan tuotosta. Mutta on myös voitu havaita, että sivuansiomahdollisuudet vaikuttavat maatilatalouteen. Niinpä Karjalan kannaksen eräissä kunnissa oli pienviljelijöillä ennen ensimmäistä maailmansotaa niin hyviä sivuansiomahdollisuuksia, että maatilalan hoito jäi sivutehtäväksi ja maatalous rappeutui.

Pienviljelijäväestön taloudessa liittyvät maatilatalous ja sivuansiot siten läheisesti toisiinsa. Monesti on vaikea päätellä, kumpaa on pidettävä pienviljelijäperheen pääammattina, maatilataloutta vai sivuansioita. Tämän väestön taloudellista asemaa tarkasteltaessa ei johtopäätöksiä voida tehdä yksinomaan maatalouden ja metsätalouden antaman tuoton ja niistä saadun tulon perusteella, vaan huomioon on otettava myös sivuansiotulot. Sen vuoksi on tärkeätä tietää, mistä mainittu väestö yleensä saa sivuansiotuloja, kuinka suuria nämä tulot ovat, miten ne vaihtelevat eri kokoisilla tiloilla ja valtakunnan eri osissa jne. — Näihin seikkoihin kiinnitetään tässä tutkimuksessa päähuomio. — Samoin olisi tärkeätä tietää, miten sivuansiotulot vaihtelevat eri vuosina. Tämän tutkimuksen perusteella saadaan tietoja ainoastaan vuodelta 1937—1938. — Ennenkuin lähdetään selostamaan suoritettujen tutkimusten tuloksia, luodaan lyhyt katsaus maassamme tästä kysymyksestä suoritettuihin muihin tutkimuksiin, jotta saataisiin tietoja sivuansiotulojen merkityksestä muina vuosina.

1. Katsaus Suomen maatalousväestön sivuansiotuloista ennen vuotta 1938 suoritettuihin tutkimuksiin.

Maatalousväestön sivuansioiden merkitystä on selvitelty varsinkin maanvuokra- ja asutuskysymysten sekä metsätalouden työvoimakysymysten yhteydessä. Viime vuosisadan lopulla suoritti WAREN (14) tutkimuksen torpparioloista tarkastellen yksityiskohtaisesti 400 torpparin toimeentuloa. Pääosa torppareista joutui turvautumaan sivuansioihin ja vain 7 % heistä tuli toimeen tilan antamasta tuotosta. Tärkeimmän sivuansiotulolähteen muodostivat hevosajot, ensi sijassa tukinajo talvisin. Useilla torppareilla (14, p. 77) sivuansiot veivät lähes kaiken ajan, niin ettei

torpan maan hoitoon jäänyt riittävästi aikaa. — HAATAJAN tutkimuksen (2, p. 167) mukaan 24 % torppareista sai toimeentulonsa hallitsemastaan vuokra-alueesta. Sivuansiotulolähteinä oli 28 %:lla torppareista teollisuus- ja käsityöt, jolloin myös metsätyöt oli laskettu tähän ryhmään, 23 %:lla maanviljelys- ja sen sivutyöt sekä 11 %:lla kauppa ja liikenne. — CAJANDER (1) tutki 5064:n asutustilallisen toimeentulomahdollisuuksia ja totesi, että näistä pääosan täytyi turvautua sivuansioihin saadakseen riittävän toimeentulon. Peltoalan kasvaessa sivuansioiden osuus viljelijän tuloista pieneni. — WILLANDTIN (16, p. 66—67) tutkimasta 213:sta Enon ja Ilomantsin vuokraviljelmästä oli 23,7 %:lla päätulolähteenä metsätyöt ja 62,3 %:lla sivutulolähteenä metsätyöt. — SUNILA (11, p. 58—60) on maatalouden velkautumista tutkiessaan todennut, että sivuansiotuloilla on ollut maan kirjanpitotiloilla rahaylijäämän antajana etenkin pientiloilla ja maan pohjoisosissa ratkaisevan tärkeä merkitys. SUNILAN mielestä olisi tähän seikkaan kiinnitettävä vakavaa huomiota. Toisaalta olisi maatilataloutta kehitettävä ja riippuvaisuutta sivuansioista vähennettävä ja toisaalta olisi kehitettävä sopivia sivuansioita maatalousväestön tarpeita varten. — KOSKIVAARAN tutkimuksen (4) mukaan muodosti sivuansioista saadun rahaylijäämän osuus maan kirjanpitotiloilla tilivuonna 1934—1935 koko talouden rahaylijäämästä seuraavat prosenttimäärät:

suuruusluokka	%	tutkimusalue	%
alle 10 ha	138	Etelä-Suomi	45
10—25	76	Kaakkois-Suomi	55
25—50	56	Itä-Suomi	97
50—100	40	Etelä-Pohjanmaa	100
yli 100	39	Koillis-Suomi	174

KOSKIVAARA on myös tarkastellut sivuansio pääomien suuruutta todeten, että sivuansio pääomat, joista pientiloilla pääosan muodostivat talletukset ja suuremmilla taas osake- ja osuuspääomat, vaihtelivat n. 5,5 %:sta n. 8,5 %:iin kaikista aktiivipääomista.

Eräissä metsätaloudellisissa tutkimuksissa on selvitetty kysymystä, mikä merkitys maatalousväestöllä on metsätöitten suorittajana. Metsä- ja uittotyöväen oloja tutkineen, vuonna 1919 asetetun komitean suorittaman tutkimuksen mukaan (13, p. 5) oli metsätyöntekijöistä viljelmien haltijoita tai heidän perheittensä jäseniä Etelä-Suomessa 71 %, Sisä-Suomessa 84,2 % ja Pohjois-Suomessa 53,8 %. Uitto-työntekijöiden kohdalla vastaavat prosenttiluvut olivat (13, p. 32) 61,6, 72,4, ja 50,7. — Suurtyönantajien työmailla oli vuonna 1935 ajomiehistä 84 % ja hakkuumiehistä 52 % viljelmien haltijoita tai heidän perheittensä jäseniä (12, p. 261). Samansuuntaiset tulokset saatiin Suomen Puunjalostusteollisuuden Työnantajaliiton vv. 1935—1938 suorittamista tutkimuksista, jotka käsittivät tietoja yli 100.000:sta metsätyöläisestä. Näiden tutkimusten mukaan 77,9 % hevostöistä ja 47,8 % hakkuu- ja uittotyöläisistä oli talollisia ja pienviljelijöitä (15). — HELANDERIN tutkimuksen (3, p. 102) mukaan suoritettiin valtion metsissä vv. 1911—1913 keskimäärin 718.900 jalkamiespäivää ja 496.600 hevostöispäivää vuodessa. Valtion metsistä olisi mainittuina vuosina 14.147 miestä saanut talviansionsa

kokonaan. — SAARI (8, p. 215) valittaa sitä, ettei meillä ole (ainakaan v. 1928 mennessä) suoritettu riittävän laajoja ja perusteellisia tutkimuksia maatalousväestön sivuansioista. Sen vuoksi hänen mielestään ei voida esittää päätelmiä siitä, miten sivuansiotulot jakautuvat eri ansiolähteisiin. Hänen mielestään on kuitenkin varmaa, että tärkeimpiä sivuansiotulolähteitä ovat metsä- ja uittotyöt. SAARI (9 p. 233) on huomauttanut myös siitä, että kun puutavaran myyntihakkuut vaihtelevat eri vuosina hyvinkin suuressa määrin, tuntuu tulojen vähennys voimakkaasti niissä väestöryhmissä, jotka ansaitsevat huomattavan osan tuloistaan metsätöistä. — LAKARIN tutkimuksen (5, p. 589) mukaan käytettiin metsähallituksen puutavaran hakkuissa ja ajoissa vuonna 1932 n. 2,11 milj. miestyöpäivää sekä n. 432.000 hevostyöpäivää. Kun näihin lukuihin lisätään valtion metsissä p.o. vuonna suoritettut metsänhoito- ja suonkuivaustyöt, joiden määrä oli yhteensä n. 600.000 miestyöpäivää, todetaan, että valtion metsien työntarjonta oli vuonna 1932 huomattavasti suurempi kuin vuosina 1911—1913 keskimäärin. Tämä on merkinnyt lisääntyviä työtilaisuuksia maaseudun pienviljelijäväestölle.

PELTARIN tutkimuksen (6, p. 13) mukaan tarvittiin yksityismetsistä hakattujen puiden kaatoon sekä puutavaran valmistamiseen ja vedättämiseen v. 1933 yhteensä 20,3 milj. miestyöpäivää ja 5,43 milj. hevostyöpäivää. Vuosityöntekijöiksi muunnettuina nämä määrät vastasivat 67.680 miestä ja 18.110 hevosta. Samana vuonna työskenteli suurtyönantajien metsätyömailla PÖNTYSEN (7, p. 52) mukaan talvikuukausina (tammi-huhtikuussa) 53.000—90.000 viljelmän haltijaa. V. 1934 oli saman ajanjakson vastaava lukumäärä 47.000—123.000 henkeä.

Sivuansioiden merkitystä pienviljelijöiden taloudessa on verraten yksityiskohteisesti käsitelty WILLANDT (17). Hänen tutkimuksensa tiedot oli koottu 711 pienviljelmältä maan eri puolilta. Pienviljelmiksi luettiin sellaiset viljelmät, joiden pellon ja puutarhan yhteinen ala oli alle 10 hehtaaria (17, p. 12). WILLANDTIN tutkimuksen tuloksia verrataan jälempänä eräisiin tämän tutkimuksen tuloksiin.

Esitetty katsaus aikaisemmin suoritetuista sivuansiotutkimuksista jo osoittaa, että sivuansiotuloilla on yleensä maamme maatalousväestön, ennen muuta pienviljelijäväestön, taloudessa tärkeä merkitys. Mainituissa tutkimuksissa ei ole kuitenkaan selvitetty tätä kysymystä riittävän yksityiskohtaisesti. Asian yksityiskohtainen tarkastelu on senvuoksi aiheellista ja tämä tutkimus pyrkii antamaan lisää selvitystä tähän pienviljelijäväestömme kannalta tärkeään kysymykseen.

2. *Tutkimusaineisto ja tutkimusmenetelmä.*

Tutkimusaineiston kokoaminen.

Pienviljelyskomitean suorittama tutkimus kohdistui koko maan pienviljelmiin. Sitä varten valittiin eri puolilta maata 92 kuntaa, joiden pienviljelmien taloutta tutkittiin. Nämä kunnat koetettiin valita siten, että ne olisivat mahdollisimman hyvin edustaneet alueensa keskimääräisiä taloudellisia olosuhteita. Etelä- ja Länsi-Suomesta, missä asutus on tiheää, otettiin tutkimukseen useampia kuntia kuin har-

vemmin asutuilta seuduilta Itä- ja Pohjois-Suomesta. Tutkimusaineisto koottiin v. 1938 toukokuun 15 päivän ja lokakuun 15 päivän välisenä aikana. Tiedot hankittiin siten, että niiden kokoojat kävivät kullakin viljelmällä ja siellä suorittamiensa havaintojen ja kyselyjen perusteella saivat halutut tiedot. Alkutietojen kokoojia oli yhteensä 88. Heistä oli agronomeja kuusitoista, maatalousneuvoja seitsemänkymmentä ja maanviljelijöitä kaksi. Tiedot merkittiin tarkoitusta varten painetuille kaavakkeille. Kullekin tietojen kerääjälle annettiin ennen tutkimuksen aloittamista ohjeita kaavakkeiden täyttämistä varten.

Saatujen tulosten luotettavuus riippuu ratkaisevasti ensiksikin siitä, miten edustavia kuntia onnistuttiin valitsemaan ja miten edustavia ne kylät olivat, joiden pienviljelmät tutkittiin. Kustakin kunnasta otettiin tutkimuksen kohteeksi sellaiset kylät, joiden pienviljelmien katsottiin keskimäärin edustavan kunnan pienviljelmiä. Kylien valinnasta neuvottelivat tutkimusaineiston kerääjät kuntien viranomaisten kanssa. Yleensä otettiin tutkittaviksi jokin taloudellisesti kehittyneistä kylistä, jokin vähemmän kehittyneistä sekä jokin näiden väliltä. Kukin kerääjä laati arvion siitä, kuinka suurta osaa kunnan pienviljelmistä tutkitut viljelmät edustivat. Kustakin kylästä tutkittiin yleensä kaikki pienviljelmät. Jos jokin kylä oli kuitenkin niin suuri, että vain osa viljelmistä tutkittiin, määrättiin tutkittavat viljelmät arvalla. Jos viljelmältä ei jostakin syystä saatu haluttuja tietoja, se jätettiin tutkimuksesta pois. Tällaisia tapauksia oli hyvin vähän, sillä pienviljelijät ymmärsivät tutkimuksen tarkoituksen, kun se oli heille selostettu, ja yleensä antoivat parhaansa mukaan pyydettyt tiedot. Mikäli tutkittavaan kylään kuuluvan jonkin pienviljelmän talous oli syystä tai toisesta selvästi poikkeava kylän muista viljelmistä, jätettiin se tutkimatta. Jos esim. viljelijä sai toimeentulonsa pääasiassa muualta kuin maatilastaan ja sivuansioista, esim. jonkin viran tai toimen hoitamisesta, ei tällaiselta viljelmältä kerätty tietoja.

On todennäköistä, että tutkittaviksi onnistuttiin edellä selostettujen perusteiden mukaan valitsemaan yleensä sellaisia pienviljelmiä, jotka edustivat keskimääräisiä olosuhteita. Mikäli kuitenkin jouduttiin tutkimaan huomattavasti keskimääräisistä poikkeavia pienviljelmiä, ne jätettiin aineistoa tarkistettaessa pois.

Vaikka edelläselostetut, viljelmien valintaa koskevat ohjeet annettiin ensi sijassa maataloutta silmälläpitäen, edustanevat tutkitut viljelmät myös sivuansioihin nähden tyypillisiä viljelmiä, koska niihin sisältyy kustakin pitäjästä sekä kehittyneitä että heikkoja viljelmiä.

Toisaalta riippuu tulosten luotettavuus siitä, miten oikeita tietoja kerääjät ovat kultakin viljelmältä saaneet. Tietojen kerääjät olivat maatalousammattimiehiä ja tutkimansa kunnan taloudellisiin oloihin perehtyneitä. Kuten jo on mainittu, koettivat viljelijät yleensä antaa oikeat tiedot taloudestaan. Mutta useat pienviljelijät ovat verraten huonosti selvillä taloutensa liiketapahtumista, mikä seikka pienentää tulosten luotettavuutta. Mitä kuitenkin sivuansiotuloihin tulee, niin ne ovat suurimmaksi osaksi rahatuloja, joiden määrän viljelijät muistavat suhteellisen hyvin. Yleensä voi panna merkille, että rahatulot ja -menot saatiin selostetun menetelmän mukaan selville paremmin kuin luontaisuuritukset. Tutkimuksessa tiedusteltiin niitä sivuansiotuloja, jotka oli saatu viimeksi kuluneen vuoden aikana, siis vuoden

Kartta tutkimusalueesta ja tutkituista kunnista. ▲ = kunta, jonka pienviljelmää tutkittu.
 Kartasta puuttuvat Neuvostoliitolle 19. 9. 1944 luovutetut kunnat.

1937 keväästä seuraavan vuoden kevääseen. Kun sivuansiotuloista huomattava osa saadaan talvella ja tutkimus suoritettiin touko-lokakuussa 1938, muistivat viljelijät yleensä hyvin edellisenä talvena saamansa tulot. Kullakin viljelmällä käytiin tutkimusta suoritettaessa yleensä vain kerran. Luotettavimmat tiedot olisi ilmeisesti saatu, jos viljelmillä olisi voitu käydä esim. kaksi kertaa muutaman kuukauden väliajoin. Kun viljelmiä on runsaasti, yli 2.800, ja mahdolliset virheet yksityisten viljelmien kohdalla eivät ilmeisestikään käy samaan suuntaan, niin ne ryhmittäin käsiteltäessä tasoittunevat. Tutkimusaineisto on tarkistettu viljelmä viljelmältä ja sellaiset tutkimuskaavakkeet, jotka oli puutteellisesti täytetty tai joiden tiedot olivat ilmeisesti virheellisiä, jätettiin tilastosta pois. Kun jokaiselta tutkitulta viljelmältä suoritettiin koko talouden tuotto- ja kustannuslaskelma, jouduttiin varsin tarkoin punnitsemaan tietojen luotettavuutta. — Keskiarvoja laskettaessa jätettiin sellaiset viljelmät pois, joilla sivuansiotulot olivat poikkeuksellisen suuret.

Tutkimusaineisto ja sen ryhmittely.

Yleensä pidetään maassamme pienviljelminä sellaisia viljelmiä, joiden peltoala vaihtelee n. 0,5 ha:sta n. 15 hehtaariin. Tyypillisiä pienviljelmiä ovat sellaiset viljelmät, joilla viljelijäperhe suorittaa suurimman osan viljelmän töistä ja saa siitä pääosan toimeentulostaan. Myös alle 0,5 hehtaarin viljelmät voivat olla luonteeltaan pienviljelmiä, jos niillä pidetään kotieläimiä ja viljelijä saa huomattavan osan tulostaan viljelmällä harjoittamastaan maataloudesta. Samoin voi eräillä pienviljelmiksi katsottavilla viljelmillä olla peltoa yli viisitoista hehtaaria. Sen tähden ei tutkimuksessa asetettu aivan tarkkoja rajoja peltoalan suhteen, vaan tutkittiin tietojen kokoojien harkinnan mukaan sellaisia viljelmiä, joiden peltoala vaihteli n. 0,5 hehtaarista n. 15,0 hehtaariin, ja jotka tietojen kokoojien mielestä oli katsottava pienviljelmiksi.

Taulukko 1. Viljelmien luku sekä peltoala ja kulutusyksiköiden luku viljelmää kohden.

A l u e	S u u r u u s l u o k k a												Yht. vilj. kpl
	I 0,5—2,0 ha			II 2,0—5,0 ha			III 5,0—10,0 ha			IV 10,0—n. 15 ha			
	vilj. kpl.	peltoa ha	ky kpl.	vilj. kpl.	peltoa ha	ky kpl.	vilj. kpl.	peltoa ha	ky kpl.	vilj. kpl.	peltoa ha	ky kpl.	
E-S	80	1,32	3,02	200	3,40	3,52	326	7,24	4,05	218	12,12	4,64	824
K-S	24	1,38	3,72	98	3,36	3,50	189	7,20	4,33	86	11,69	5,11	397
S-S	73	1,27	3,26	309	3,40	3,69	325	6,77	4,28	61	11,82	4,81	768
E-P	15	1,36	3,53	46	3,30	3,43	98	7,43	4,14	55	12,60	4,09	214
P-P	17	1,36	3,24	62	3,33	3,34	66	6,93	4,15	48	12,30	4,79	193
Ko-S	47	1,19	4,64	113	3,19	4,92	60	6,73	4,94	—	—	—	220
P-S	87	1,13	4,65	96	3,17	4,91	48	6,20	4,80	—	—	—	231
Yht. ja keskim.	343	1,25	3,79	924	3,34	3,88	1112	7,02	4,26	468	12,08	4,69	2847

Viljelmät on ryhmitelty peltoalan suuruuden perusteella neljään suuruusluokkaan. Ensimmäisen suuruusluokan peltoala on n. 0,5—2,0 hehtaaria, toisen 2,0—5,0 hehtaaria, kolmannen 5,0—10,0 hehtaaria ja neljännen 10,0—n. 15,0 hehtaaria.

Tutkimuksen tulokset on esitetty alueittain. Valtakunta on jaettu pääasiassa samaa jaoitusta kuin maatalouden kannattavuustutkimuksessa käyttäen seitsemään alueeseen, jotka ovat Etelä-Suomi, Kaakkois-Suomi, Sisä-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Koillis-Suomi ja Pohjois-Suomi. Kartta siv. 6 osoittaa tutkimusalueitten rajat. Siihen on myös merkitty ne kunnat, joiden pienviljelmiä tutkittiin. Kartasta puuttuvat tutkimukseen sisältyvät Neuvostoliitolle v. 1944 luovutetun alueen kunnat, joista tutkittiin seuraavat: Säkkijärvi, Kuolemajärvi, Kivennapa, Pyhäjärvi, Antrea, Sortavalan mlk, Impilahti, Salmi ja Suojärvi. Mainituista kunnista kuuluivat muut Kaakkois-Suomen tutkimusalueeseen paitsi Suojärvi Koillis-Suomeen. — Eri alueilta tutkittiin seuraava määrä kuntia: Etelä-Suomi 24 kuntaa, Sisä-Suomi 25, Kaakkois-Suomi 11, Etelä-Pohjanmaa 10, Pohjois-Pohjanmaa 7, Koillis-Suomi 7 ja Pohjois-Suomi 8 kuntaa.

Taulukko 1 osoittaa tutkittujen viljelmien luvun eri alueilla ja suuruusluokissa, keskimääräisen peltoalan ja kulutusyksiköiden¹ luvun viljelmää kohden.

Tutkittuja viljelmiä oli 2847 ja niistä alle 5 peltohehtaaria käsittäviä, siis sellaisia, joiden omistajat eivät yleensä saa riittävää toimeentuloaan maatilasta, 1267 eli 44,6 % viljelmistä. Näin ollen tutkimusaineistossa on runsaasti edustettuna se pienviljelijäväestö, jonka yleensä täytyy turvautua sivuansioihin. — Peltoalan keskiuuruudessa ei havaita sanottavia vaihteluja eri alueilla, joten aineisto siinä suhteessa on verraten yhtenäistä. — Kulutusyksiköiden luku viljelmää kohden nousee yleensä maan etelä- ja keskiosissa peltoalan kasvaessa. Sitä vastoin Koillis-Suomessa ja Pohjois-Suomessa eli itäisillä rajaseuduilla ja Oulun läänin pohjoisosissa sekä Lapin läänissä ei havaita kulutusyksiköiden määrissä sanottavia eroja eri kokoisilla pienviljelmillä. Alle 2 ha:n pienviljelmillä on po. alueilla yli 4,5 kulutusyksikköä eli suunnilleen yhtä paljon kuin etelämpänä 10—15 ha:n viljelmillä. Jo tämä osoittaa, että Koillis- ja Pohjois-Suomen pienviljelijöiden täytyy turvautua suuressa määrin sivuansioihin. Koillis- ja Pohjois-Suomessa on kulutusyksiköitä viljelmää kohden eri suuruusluokkien pienviljelmillä huomattavasti enemmän kuin muilla alueilla. — Toiselta puolen sivuansiotulojen suuruus vaikuttaa perheen suuruuteen. Mitä paremmat sivuansiomahdollisuudet ovat, sitä suurempi perhe viljelmällä voi asua maatilatalouden tuoton pysyessä samana. Jos sivuansiomahdollisuudet ovat huonot, eikä oma maatila kykene antamaan kaikille perheen jäsenille työtä, on osan näistä lähdeittävä viljelmältä pois.

3. Tutkimuksen tulokset.

Erilaiset sivuansiotulot ja niiden yleisyys.

Sivuansiotuloihin on laskettu kaikki maatilatalouden ulkopuolelta saadut rahatulot ja luontaisuuritukset riippumatta siitä, onko ne saatu pääomatuloina vai

¹ Kulutusyksiköt on laskettu: yli 15 v. mies tai nainen = 1 ky., 10—15 vuotiaat = 0,4—0,8 ky. ja 3—10 vuotiaat = 0,1—0,4 ky.

Taulukko 2. Sivuansiopääoma viljelmää kohden markkaa.

Alue	Suuruusluokka				
	I	II	III	IV	Keskim.
E-S	2577	1963	2468	3445	2615
K-S	777	1426	3453	6010	3345
S-S	1063	1355	3356	4891	2453
E-P	824	1304	2587	7109	3350
P-P	900	393	946	535	661
Ko-S	3017	2567	7734	—	4071
P-S	2504	3977	7466	—	4105

palkkoina maatilán ulkopuolella suoritetuista töistä. Myöskin maatilán ulkopuolelle käytetyn hevostyön arvo on laskettu sivuansioihin. Tulot on jaoiteltu sen lähteen mukaan, mistä ne on saatu, seuraavasti:

maataloustyöt, tietyt, rakennustyöt, metsänhakkuut, metsänajot, uittotyöt, metsänhoito- ym. metsätyöt, muut ajotyöt, metsästyö ja kalastus, käsityöt, asunnon vuokraus ja ruoanpito, marjojen, sienien ja jäkälien poimiminen, ammattityöt, luottamustehtävät ja muut sivuansiot.

Erittelyssä on mainittu kaikki tärkeimmät sivuansiotulolähteet. Erään »ammattityöt» sisältyvät tulot erilaisista ammateista, esim. sepän, suutarin ja muurarin ammateista, joita pienviljelijät sivutoimenaan harjoittavat. Sellaisia henkilöitä, joilla po. ammatti on ollut päätoimena, ei ole otettu mukaan. Erään »muut sivuansiot» sisältyvät luettelossa mainitsemattomat satunnaiset työt sekä muut tulot, kuten perinnöt, korot, avustukset, osingot ym.

Sivuansiopääomista saadut tulot sisältyvät siten erään »muut sivuansiot». Niistä saatuja tuloja ei ole eritelty. Tarkastelemalla erilaisten sivuansiopääomien määrää viljelmää kohden voidaan päätellä, mitä suuruusluokkaa sivuansiopääomista saadut rahatulot ovat olleet. — Sivuansiopääomaan sisältyvät toisaalta sivuansioita varten hankitut koneet ja kalusto, toisaalta talletukset, osakkeet ja osuudet, joista varsinaiset pääomatulot saadaan, sekä henkivakuutusten pääoma-arvo.

Taulukko 3. Sivuansiopääoman kokoonpano %:ssa.

Alue	Koneet, kalusto	Talletukset, osakkeet, osuudet	Henkivak. pääoma-arvo.
E-S	12,9	29,6	57,5
K-S	12,9	49,6	38,4
S-S	7,9	38,5	53,6
E-P	5,3	61,8	32,9
P-P	32,5	23,6	43,9
Ko-S	24,3	53,6	22,1
P-S	14,5	62,3	23,2
Keskim.	12,6	44,3	43,1

Taulukosta 2 nähdään sivuansiopääomien määrä viljelmää kohden eri alueilla ja suuruusluokissa. Luvut osoittavat, että sivuansiopääoman arvo viljelmää kohden oli keskimäärin verraten pieni. Sen suuruus viljelmää kohden kasvoi peltoalan kasvaessa. — Eri alueita vertaamalla havaitaan, että Koillis- ja Pohjois-Suomessa sivuansiopääoma oli huomattavasti suurempi kuin muilla alueilla.

Talletukset, osakkeet ja osuudet, siis se osa sivuansiopääomasta, josta saadaan pääomatuloja, muodostivat keskimäärin n. 44 % sivuansiopääomasta (taul. 3). Näin ollen, kun sivuansiopääoman suuruus oli keskimäärin n. 2.800 mk, talletusten, osak-

Taulukko 4. *Evilaiten sivuansiotulolähteitten yleisyys.*

Taulukon luvut osoittavat, kuinka monta prosenttia pienviljelijöistä sai rahatuloja erilaisista sivuansioista.

Alue ja suuruuslk.	maatal. työt	tietyt	rakennustyöt	metsänhakuut	metsänajot	uittotyöt	mets.hoitoym. työt	muut ajo-työt	metsästys ja kalastus	käsityöt	ruoanpito, as. vuokr.	marjat ym.	ammatti-työt	luottamus-toimet	sivuansioista yhteensä
E-S I	42,5	3,8	20,0	21,3	3,8	6,3	6,3	1,3	3,8	8,7	15,0	2,5	13,8	3,8	89,0
II	31,7	8,0	15,6	20,1	30,7	2,5	2,5	4,5	5,0	4,5	11,6	3,5	11,1	4,5	85,4
III	15,7	6,5	7,7	9,2	37,0	0,6	1,8	4,9	4,6	2,8	8,3	2,8	6,8	5,2	71,9
IV	10,1	1,8	2,8	6,0	31,8	0,9	1,4	4,6	6,9	2,3	3,7	4,6	11,5	13,8	51,6
K-S I	58,3	4,2	20,8	37,5	8,4	8,4	8,4	—	—	33,3	4,2	54,2	16,7	—	96,0
II	28,7	16,0	12,8	29,8	25,5	7,4	5,3	3,2	7,4	18,1	4,3	33,0	6,4	5,3	89,4
II	14,8	7,9	6,9	10,1	31,7	—	5,3	13,2	8,5	12,7	7,9	13,2	10,1	9,0	84,6
IV	12,8	5,8	7,0	7,0	32,6	1,2	3,5	4,7	4,7	15,1	16,3	5,8	10,5	17,4	76,3
S-S I	33,3	4,2	12,5	30,6	11,1	11,1	18,1	—	5,6	6,9	8,3	6,9	9,7	—	91,4
II	24,6	7,5	13,4	31,0	54,4	12,1	6,8	2,0	4,2	6,2	13,7	3,6	5,9	2,9	90,9
III	14,9	9,9	5,9	13,9	59,3	3,1	2,5	1,2	4,9	1,5	8,6	4,9	5,6	5,9	81,4
IV	10,3	1,7	—	10,3	55,2	6,9	6,9	1,7	12,1	3,4	10,3	1,7	3,4	10,3	75,9
E-P I	40,0	13,3	33,3	33,3	6,7	6,7	—	—	—	26,7	6,7	13,3	26,7	—	93,4
II	41,3	10,9	15,2	37,0	10,9	2,2	8,7	13,0	2,1	10,9	4,3	15,2	32,6	2,1	95,7
III	20,4	8,2	11,2	16,3	33,7	3,1	4,1	11,2	1,0	5,1	6,1	13,2	13,2	1,0	80,6
IV	9,4	13,2	5,7	3,8	32,1	—	—	7,5	—	5,7	9,4	3,8	9,4	13,2	76,4
P-P I	5,9	—	17,8	23,5	17,6	—	—	—	5,9	5,9	17,6	23,5	29,4	—	100,0
II	41,8	5,0	6,7	40,1	15,0	15,0	5,0	1,7	—	1,7	5,0	21,7	23,4	—	91,8
III	23,4	10,9	7,8	23,4	28,1	17,2	9,4	6,2	3,1	6,2	4,7	15,6	12,5	9,4	87,7
IV	20,8	8,3	4,2	18,7	52,0	10,4	8,4	6,2	2,1	2,1	10,4	6,2	14,6	6,2	89,4
Ko-S I	16,7	9,5	9,5	66,7	42,9	50,0	31,0	—	—	2,4	4,8	2,4	—	4,8	98,0
II	14,8	4,6	5,6	38,9	63,0	27,8	7,4	1,0	—	3,7	4,6	12,0	3,7	2,4	92,1
III	8,6	8,6	5,2	13,8	58,6	5,2	5,3	3,4	6,9	8,6	10,3	8,6	12,1	—	85,2
P-S I	34,9	21,7	12,0	53,0	33,7	43,4	24,1	3,6	7,2	6,0	6,0	4,8	3,6	2,4	98,9
II	29,8	13,8	6,3	43,6	61,7	35,1	19,1	11,7	13,8	5,3	14,8	6,4	11,7	3,1	97,9
III	22,9	8,3	4,2	27,1	62,5	16,7	—	6,2	16,7	—	20,8	—	8,3	20,8	97,9

kaiden ja osuuksien määrä oli 1.250 mk viljelmää kohden. Tästä voidaan päätellä, että sivuansioista saatujen pääomatulojen merkitys oli tutkimuskaudella hyvin pieni. Pääosa sivuansiotuloista oli siten työtuloa, palkkaa viljelmän ulkopuolella suoritetusta ihmis- ja hevostyöstä.

Taulukko 4 osoittaa, kuinka moni viljelijä sadasta oli saanut rahatuloja kustakin sivuansiotulolähteestä. Taulukon luvuista havaitaan, että maataloustyöt ja metsätaloustyöt olivat yleisimpiä sivuansiotulolähteitä. Maataloustöiden yleisyys sivuansiolähteenä yleensä pieni peltoalan kasvaessa. Metsänhakkuusta saatujen rahatulojen yleisyys pieni, mutta metsänajosta saatujen rahatulojen yleisyys kasvoi peltoalan kasvaessa. Uittotyöt olivat yleisimpiä Koillis- ja Pohjois-Suomessa. Verraten yleisiä sivuansiotulolähteitä olivat myös rakennustyöt, varsinkin ensimmäisen suuruusluokan viljelmillä. Kalastuksesta ja metsästyksestä olivat vain harvat pienviljelijät saaneet sivuansiotuloja. Käsityöt olivat yleisimpiä Kaakkois-Suomessa ja Etelä-Pohjanmaalla, marjojen ja sienien poimiminen Kaakkois-Suomessa sekä Pohjois-Pohjanmaalla. Myös erilaisista ammattitöistä oli verraten yleisesti saatu tuloja. — Luottamustoimien merkitys sivuansioina oli verraten vähäinen. — Taulukosta 4 nähdään edelleen, että ensimmäisen ja toisen suuruusluokan viljelijöistä n. 90 % oli saanut rahatuloja sivuansioista. Kolmannen ja neljännen suuruusluokan viljelijöiden kohdalla oli vastaava prosenttiluku Etelä-Suomessa n. 50—70, mutta muilla alueilla huomattavasti korkeampi eli n. 75—85. Jo nämä prosenttiluvut osoittavat, että valtakunnan pienviljelijäväestöstä vain varsin pieni osa sai ennen toista maailmansotaa koko toimeentulonsa maatilastaan. Suurimman osan täytyi hankkia tuloja maatilän ulkopuolelta, erilaisista sivuansioista.

Sivuansioista saadut rahatulot.

Sivuansioiden antamasta tulosta oli suurin osa rahatuloja. Taulukko 5 osoittaa sivuansioista saatujen rahatulojen määrän viljelmää kohden ja niiden osuuden vilje-

Taulukko 5. Sivuanasioista saadut rahatulot mk viljelmää kohden ja osuus-% kokonaisrahatuloista.

Alue	Suuruusluokka								Keskim.	
	I		II		III		IV		mk	%
	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%		
E-S	5632	52,3	4101	32,4	2994	15,2	2021	7,7	3263	17,4
K-S	6352	69,4	4747	45,6	4685	28,0	4065	18,9	4666	29,3
S-S	6178	66,4	5693	49,3	4195	26,1	2804	14,7	4881	35,1
E-P	6522	67,6	5034	52,8	2749	19,0	1795	7,8	3273	21,2
P-P	5944	75,3	4456	64,1	4758	52,1	4343	28,3	4631	47,0
Ko-S	10982	79,1	8418	69,8	6265	45,3	—	—	8373	65,0
P-S	9492	77,6	9747	64,8	8374	44,8	—	—	9178	63,0
Keskim.	7459	68,7	5855	50,1	4121	24,7	2715	11,8	4850	31,5

lijään kokonaisrahatuloista. Kokonaisrahatulot on saatu siten, että maa- ja metsätalouden sekä sivuansioiden antamat rahatulot on laskettu yhteen.

Viljelmää kohden oli sivuansioista saatu eniten rahatuloja Koillis- ja Pohjois-Suomen viljelmillä. Varsinkin ensimmäisen ja toisen suuruusluokan viljelmillä oli mainituilla alueilla saatu huomattavasti enemmän sivuansiotuloja kuin muilla alueilla. Tämä johtuu ilmeisesti ensisijassa siitä, että näillä alueilla ei ole mahdollisuutta siinä määrin kuin muualla maassa harjoittaa maatalouden myyntituotantoa, minkä vuoksi täytyy turvautua sivuansioihin. Myös se seikka, että perheet näillä alueilla yleensä ovat suurempia ja viljelmillä asuu enemmän työkykyisiä henkilöitä kuin muilla alueilla, vaikuttaa siihen, että sivuansiotulot ovat suurempia kuin muualla maassa. Sitä paitsi oli näillä alueilla ollut vv. 1937—38 ilmeisesti tavallista enemmän sivuansiomahdollisuuksia, sillä metsätöitä oli mainittuina vuosina taval-

Taulukko 6. Sivuanzioiden rahatuloista saatu eri tulolähteistä %.

Alue ja suuruus lk.	maatal. työt	tiettyöt	rakennus-työt	metsän-hakkuut	metsänajot	uittotyöt	mets. hoi-to ym.	yht. metsä-työt	muut ajot	metsästys ja kalastus	käsityöt	ruoanpito ja as. vuokr.	marjat ym.	ammatti-työt	luottamus-toimet	muut sivu-ansiot	yhteensä
E-S I	22,5	0,9	16,8	9,9	2,0	3,1	1,1	16,1	0,2	2,1	2,0	7,2	—	17,8	0,5	13,9	100,0
II	7,8	5,1	12,5	7,8	23,7	0,5	0,6	32,6	2,7	2,0	3,4	5,3	0,1	16,4	0,5	11,6	100,0
III	6,7	3,0	8,5	4,9	38,9	—	1,6	45,4	4,4	2,6	2,0	4,9	0,1	9,5	0,7	12,2	100,0
IV	4,7	0,8	4,1	5,8	39,6	0,2	0,5	46,1	6,8	12,5	0,4	1,5	0,2	10,0	4,1	8,8	100,0
K-S I	23,4	0,6	23,9	19,5	4,6	1,3	1,0	26,4	—	—	6,5	0,5	5,0	11,5	—	2,2	100,0
II	5,4	6,0	11,2	23,6	20,8	0,9	0,7	46,0	1,5	1,4	4,6	1,4	2,4	8,9	1,4	9,8	100,0
III	3,5	4,9	9,8	3,5	20,9	—	1,0	25,4	5,3	2,5	2,9	1,8	0,9	14,8	3,8	24,4	100,0
IV	1,6	4,2	11,5	3,3	19,4	0,4	1,8	24,9	4,5	2,7	3,9	8,0	0,2	13,3	7,6	17,6	100,0
S-S I	9,9	1,0	6,4	19,1	7,3	1,5	5,2	33,1	—	0,1	0,4	1,7	0,2	23,3	—	23,9	100,0
II	4,5	3,3	8,1	16,4	42,7	3,3	1,9	64,3	0,9	0,8	1,7	2,8	0,2	2,1	0,4	10,9	100,0
III	2,5	2,3	3,5	8,0	52,3	0,9	1,2	62,4	0,1	0,6	0,4	5,4	0,3	7,1	1,3	14,1	100,0
IV	4,2	1,0	—	8,0	59,3	1,1	1,6	70,0	0,4	2,2	3,3	3,3	0,1	8,9	1,5	5,1	100,0
E-P I	21,1	5,1	23,3	7,0	0,7	0,8	—	8,5	—	—	5,0	6,1	0,9	29,8	—	0,2	100,0
II	10,4	5,6	4,9	19,2	3,2	0,2	3,1	25,7	6,8	0,4	4,4	1,5	0,8	27,0	0,4	12,1	100,0
III	4,5	1,6	6,1	8,2	23,0	0,6	2,3	34,1	4,2	0,4	3,0	2,3	2,4	19,3	0,3	21,8	100,0
IV	6,5	4,0	7,0	1,1	23,0	—	—	24,1	0,9	—	1,4	6,1	0,4	22,7	4,1	22,8	100,0
P-P I	3,2	—	17,7	3,9	12,6	—	—	16,5	—	1,5	0,6	8,7	1,6	20,5	—	29,7	100,0
II	13,2	2,4	3,1	18,1	12,2	4,1	6,6	41,0	2,5	—	—	1,4	1,7	20,3	—	14,4	100,0
III	3,1	1,0	6,2	12,7	22,4	9,2	4,9	49,2	5,8	0,4	0,6	2,3	2,1	12,8	4,3	12,2	100,0
IV	6,2	0,7	1,0	11,0	34,7	2,5	1,1	49,3	1,9	0,5	0,5	5,1	0,7	20,5	0,7	12,9	100,0
Ko-S I	1,3	3,1	2,2	37,6	35,8	8,0	7,0	88,4	—	—	1,0	0,2	—	—	0,3	3,5	100,0
II	1,8	0,9	1,8	17,1	63,1	4,9	1,4	86,5	0,3	—	0,6	0,4	0,7	2,3	0,1	4,6	100,0
III	1,1	3,3	3,7	5,0	56,3	1,0	3,7	66,0	2,3	1,9	1,6	3,9	0,6	2,5	0,5	12,6	100,0
P-S I	6,2	6,2	6,2	22,0	26,0	7,7	8,5	64,2	1,8	0,9	0,8	1,2	0,2	1,3	0,1	10,9	100,0
II	3,8	4,0	0,8	17,5	39,8	9,6	5,6	72,5	1,4	1,4	0,7	1,8	0,1	5,1	0,5	7,9	100,0
III	4,9	1,9	1,2	13,0	44,2	5,1	—	62,3	1,1	7,0	—	4,6	—	2,0	3,7	11,3	100,0

lista runsaammin tarjolla. Normaalivuosina ei ero Koillis- ja Pohjois-Suomen ja muiden alueiden välillä ole ehkä niin suuri kuin tutkittuna vuonna. — Tarkasteltaessa eri suuruusluokissa saatujen sivuansiotulojen suuruutta havaitaan, että sivuansiotulojen absoluuttinen määrä viljelmää kohden pieneni peltoalan kasvaessa. Suurimmat sivuansiotulot oli saatu ensimmäisen suuruusluokan viljelmillä ja pienimmät neljännen suuruusluokan viljelmillä. Sivuanstotulojen suhteellinen osuus kokonaisrahatuloista pieneni hyvin jyrkästi peltoalan kasvaessa. Ensimmäisen suuruusluokan viljelmillä oli suurin osa rahatuloista saatu maatilán ulkopuolelta: Etelä-Suomessa yli 50 %, Kaakkois- ja Sisä-Suomessa sekä Etelä-Pohjanmaalla lähes 70 % ja Pohjois-Pohjanmaalla, Koillis- sekä Pohjois-Suomessa yli 75 %. Varsinkin kolmen viimeksimainitun alueen ensimmäisen suuruusluokan viljelmät olivat aivan ratkaisevasti riippuvaisia sivuansiotuloista.

Myös toisen suuruusluokan viljelmät olivat saaneet huomattavan osan rahatuloistaan maatilán ulkopuolelta. Kolmannen suuruusluokan viljelmáin rahatuloista oli sivuansioista saatu n. 15—52 % ja neljännen suuruusluokan viljelmien n. 8—28%.

Seuraavassa tarkastellaan sivuansioista saatujen rahatulojen jakautumista eri lähteiden kesken. Taulukko 6 osoittaa, kuinka monta prosenttia rahatuloista oli saatu eri lähteistä. Sivuanstiorahatuloista muodostivat maatalous-, rakennus- ja metsätyöt sekä erilaiset ammattityöt suurimmat osuudet. Muiden tulolähteiden, joita olivat tietyöt, muut ajot, metsästyö ja kalastus, asunnon vuokraus ja ruoanpito, marjojen ja sienien poimiminen, luottamustoimet sekä muut sivuansiotyöt, merkitys oli edellisiin verrattuna hyvin pieni.

Maataloustöiden osuus sivuansiotuloista oli Koillis- ja Pohjois-Suomea lukuunottamatta ensimmäisen ja toisen suuruusluokan viljelmillä huomattavan suuri. Näiden viljelmien omistajat suorittivat ennen toista maailmansotaa ilmeisesti huomattavan osan suurempien viljelmien maataloustöistä. Sitä vastoin Koillis- ja Pohjois-Suomessa oli niin vähän suurempia viljelmiä, että pienviljelijöillä ei ollut sanottavia mahdollisuuksia saada sivuansiotuloja maataloustöistä.

Pienviljelijät olivat saaneet myös rakennustöistä, Koillis- ja Pohjois-Suomen viljelijöitä lukuunottamatta, runsaasti rahatuloja. Maaseudulla oli rakennustoiminta vv. 1936—38 tavallista vilkkaampaa. Näistä rakennustöistä olivat pienviljelijät sivutoinään suorittaneet ilmeisesti suuren osan ja heille oli joutunut huomattava osa rakennustöissä maksetuista palkoista.

Taulukosta 6 havaitaan edelleen, että metsätöiden merkitys sivuansiotulolähteenä oli koko maassa tärkeä. Varsinkin Koillis- ja Pohjois-Suomessa sekä Sisä-Suomessakin sivuansiotuloista suurin osa saatiin metsätöistä. Koillis-Suomessa vaihteli metsätöistä saatujen rahatulojen osuus 66 %:sta 88,4 %:iin sivuansiotuloista. Pohjois-Suomessa olivat vastaavat luvut 62,3 ja 72,5 sekä Sisä-Suomessa 33,1 ja 70,0. Muilla alueilla olivat vastaavat prosenttiluvut pienempiä. Ensimmäisen ja toisen suuruusluokan viljelmät olivat yleensä saaneet suhteellisesti runsaammin tuloja metsänhakuusta kuin kolmannen ja neljännen suuruusluokan viljelmät. Viimeksi mainitut taas olivat saaneet suhteellisesti enemmän tuloja metsänajosta kuin edelliset. Tämän mukaan voidaan päätellä, että alle viisi peltohehtaaria käsittävien pienviljelmien omistajat yleensä suorittavat metsien hakkuutöitä ja suurempien

pienviljelmien omistajat metsänajoja. Metsätöistä saatujen rahatulojen suhteellinen osuus sivuansiotuloista yleensä kasvaa viljelmien peltoalan kasvaessa.

Muilla alueilla paitsi Pohjois-Pohjanmaalla sekä Koillis- ja Pohjois-Suomessa oli uittotöiden merkitys sivuansiotulolähteenä pieni.

Metsästyksen ja kalastuksen merkitys pienviljelijöiden rahatulolähteenä oli esitettyjen lukujen mukaan mitättömän pieni. Käsitöiden merkitys oli ainoastaan Etelä- ja Kaakkois-Suomessa sekä Etelä-Pohjanmaalla mainittava. Kaakkois-Suomen viljelmillä oli saatu marjojen poimimisesta rahatuloja verraten runsaasti. Muilla alueilla mainitun tulolähteen merkitys oli pieni. Erilaisten ammattitöiden merkitys oli Koillis- ja Pohjois-Suomea lukuunottamatta huomattavan suuri. Luotamustoimien osuus sivuansiotuloista oli kaikilla alueilla vähäinen.

Sivuansioista aiheutuneet rahamenot.

Sivuansiot aiheuttavat myös kustannuksia. Niinpä joudutaan monesti sivuansiotöissä käydessä asumaan viljelmän ulkopuolella ja maksamaan ruoasta ja asunnosta.

Sivuansioskustannusta selvitettäessä olisi ollut mielenkiintoista tarkastella, kuinka suuri osa sivuansiotuloista oli saatu asuinpaikkakunnan ulkopuolella suoritetusta työstä. Maassamme on runsaasti sellaisia seutuja, joiden pienviljelijät käyvät verraten kaukanakin sivuansiotöissä, kun viljelmän lähiympäristössä ei ole tarjolla ansiomahdollisuuksia. Pienviljelijän kannalta ovat sellaiset sivuansiotyöt yleensä edullisimpia, joita voi suorittaa viljelmältä käsin. — Myös sivuansiotöihin käytetyn hevosen rehut samoin kuin erilaisia töitä varten tarvittavien työkalujen ja -koneiden kunnossapito ja kuoletus kuuluvat sivuansioiden aiheuttamiin kustannuksiin. Kustannuksen selville saaminen oli vaikeata, sillä viljelijät ilmoittivat tavallisesti sivuansiotulonsa nettotuloina, joista rahamenot oli vähennetty pois. Niillä viljelmillä, mistä saatiin tietoja po. kustannuksesta, otettiin huomioon vain sivuansioiden aiheuttamat rahamenot. Taulukko 7 osoittaa sivuansioiden aiheuttamat rahamenot viljelmää kohden laskettuna.

Taulukko 7. Sivuanisoiden aiheuttamat rahamenot viljelmää kohden mk.

Alue	Suuruusluokka				
	I	II	III	IV	Keskim.
E-S	237	275	204	85	193
K-S	12	302	196	141	198
E-P	—	156	56	120	91
S-S	225	209	149	164	181
P-P	60	189	238	185	194
Ko-S	702	857	922	—	831
P-S	1309	1347	1109	—	1271
Koko maa	529	424	249	120	318

Eri alueita tarkasteltaessa havaitaan, että Koillis- ja Pohjois-Suomessa, joissa sivuansiotulot viljelmää kohden olivat suurimmat, myös sivuansioiden aiheuttamat rahamenot olivat runsaimmat. Niistä muodostivat suurimman osan asunto- ja ruokamenot sekä hevosten rehut. Verrattuna sivuansioista saatuihin rahatuloihin rahamenot olivat verraten pieniä.

Sivuansioista saatu rahaylijäämä.

Kun sivuansioiden rahatulosta vähennetään rahamenot, saadaan selville rahaylijäämä. Tämän ylijäämän viljelijä voi käyttää muihin menoihin sivuansioiden ulkopuolelle.

Taulukko 8 osoittaa koko ansiotalouden ja sivuansioiden rahaylijäämän viljelmää kohden sekä jälkimmäisen osuuden edellisestä. Koko ansiotalouden rahaylijäämä käsittää maa- ja metsätaloudesta sekä sivuansioista saatujen rahaylijäämien summan.

Sivuansioista saadun rahaylijäämän osuus koko ansiotalouden rahaylijäämästä oli keskimäärin suurempi kuin sivuansiorahatulojen osuus kokonaisrahatuloista. Pohjois-Pohjanmaan sekä Koillis- ja Pohjois-Suomen ensimmäisen suuruusluokan viljelmillä oli sivuansioiden rahaylijäämä suurempi kuin koko ansiotalouden rahaylijäämä. Tämä osoittaa sen, että sivuansioiden rahaylijäämää oli käytetty maatalouden menojen peittämiseen.

Taulukko 8 osoittaa, että ensimmäisen ja toisen suuruusluokan viljelmien rahaliike oli ratkaisevasti sivuansiotuloista riippuvainen. Pohjois-Pohjanmaalla sekä Koillis- ja Pohjois-Suomessa saivat vielä kolmannenkin suuruusluokan viljelmät suurimman osan rahaylijäämästään maatalon ulkopuolelta.

Yli 10 pellohehtaarin viljelmillä oli sivuansioiden rahaylijäämän merkitys Pohjois-Pohjanmaata lukuunottamatta verraten pieni.

Taulukko 8. Koko rahaylijäämä ja sivuansioiden rahaylijäämä viljelmää kohden mk ja sivuansioista saatu rahaylijäämä koko rahaylijäämästä %

A l u e	Koko rahaylijäämä					Sivuansioiden rahaylijäämä									
	I	II	III	IV	Keskim.	I	II	III	IV	Keskim.					
	mk	mk	mk	mk	mk	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
E-S	6639	7690	12337	15174	11405	5395	81,3	3826	49,8	2790	22,6	1169	7,7	3074	27,0
K-S	7020	6622	12036	14273	10924	6340	90,3	4445	67,1	4489	37,3	3924	27,5	4468	40,9
S-S	6160	7531	10133	11518	8812	5953	96,6	5484	72,8	4046	39,9	2640	22,9	4699	53,3
E-P	7014	6430	9321	15789	10148	6522	93,0	4878	75,9	2693	28,9	1675	10,6	3182	31,4
P-P	5700	4072	4677	9868	5895	5884	103,2	4267	104,8	4520	96,6	4158	42,1	4437	75,3
Ko-S	9761	7085	6909	—	7606	10280	105,3	7561	109,4	5343	77,3	—	—	7542	99,2
P-S	7478	8669	11052	—	8737	8183	109,4	8400	96,9	7265	65,7	—	—	7907	90,5
Keskim.	7158	7255	10588	14067	9672	6931	96,8	5435	74,9	3872	36,6	2595	18,4	4533	46,9

Sivuansioista saatu bruttotuotto.

Edellä on tarkasteltu sivuansioista saatujen rahatulojen ja rahaylijäämän suuruutta ja todettu niillä olevan erittäin tärkeä merkitys pienviljelijöiden taloudessa. Paitsi rahatuloja saadaan sivuansioista myös eräitä luontaisuuorituksia, joita ovat esim. marjat, metsänriista, kalat ym. maatalan ulkopuolelta maksuttomasti saadut tuotteet. Kun rahatuloihin lisätään luontaisuuoritukset, saadaan selville sivuansioiden antama bruttotuotto¹. — Tutkimuksessa pyrittiin saamaan selville myös luontaisuuoritusten määrä, jolloin todettiin, että sivuansioista saatujen luontaisuuoritusten määrä oli varsin pieni. — Tästä johtuen sivuansioiden bruttotuotto oli yleensä vain vähän suurempi kuin sivuansioista saatujen rahatulojen määrä. Sen vuoksi ei ole tarpeen esittää sivuansioiden bruttotuoton absoluuttisia määriä eri suurilla pienviljelmillä ja maan eri osissa. Taulukko 9 osoittaa, kuinka monta prosenttia sivuansioiden bruttotuotto muodostaa koko talouden bruttotuotosta. — Kullakin viljelmällä selvitettiin ensin maatalouden bruttotuotto, jota laskettaessa otettiin huomioon seuraavat erät:

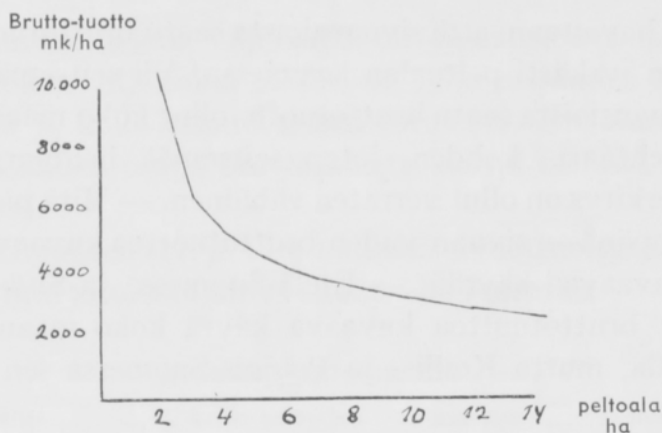
1. Kasvinviljely- ja kotieläintuotteiden myyntimäärä ja arvo.
2. Perheen kuluttamat, omalla viljelmällä tuotetut kasvinviljely- ja kotieläintuotteet.
3. Kasvinviljely- ja kotieläintuotevarastojen lisäys ja kotieläinten arvon lisäys.
4. Maatalousmaan vuokrauksesta saadut maksut ja korvaukset.
5. Muu kasvinviljely- ja kotieläintuotto.

Sen jälkeen selvitettiin metsätalouden bruttotuotto, joka käsittää myydyn puutavaran määrän ja arvon sekä perheen kuluttaman puun määrän ja arvon. Kun näin lasketut maa- ja metsätalouden bruttotuotot lisättiin sivuansioiden antamaan bruttotuottoon, saatiin koko talouden bruttotuotto.

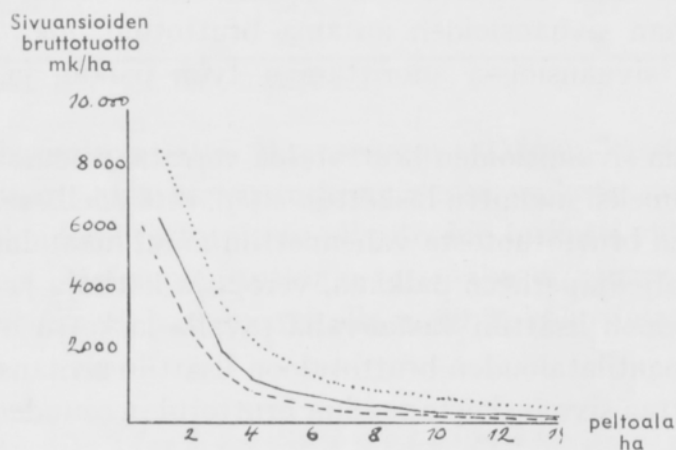
Taulukko 9. Sivuanisioista saadun bruttotuoton osuus koko talouden bruttotuotosta %.

A l u e	S u u r u u s l u o k k a				
	I	II	III	IV	Keskim.
E-S	35,4	21,0	10,3	5,4	11,9
K-S	45,1	28,0	17,2	11,0	18,0
S-S	41,4	29,2	15,9	8,9	21,2
E-P	45,4	34,4	12,4	5,6	14,4
P-P	45,6	36,5	27,5	17,6	27,1
Ks-S	51,1	38,0	23,6	—	36,2
P-S	51,5	42,0	29,5	—	41,5
Koko maa..	44,8	30,7	15,7	7,8	20,0

¹ Tutkimuksessa on käytetty »kokonaistuoton» asemesta sanontaa »bruttotuotto» lähinnä sen vuoksi, että tiedot perustuvat arvioihin eikä kirjanpitoluoksiin.

Piirros 1. Koko talouden bruttotuotto koko maassa keskimäärin mk/peltoha.

Piirros 2. Sivuaensioiden bruttotuotto mk/peltoha.

Koko maa keskimäärin —————
 Etelä-Suomi - - - - -
 Pohjois-Suomi

Taulukko 9 osoittaa sivuaensioista saadun bruttotuoton osuuden koko talouden bruttotuotosta. Kun verrataan sen lukuja taulukkojen 5 ja 8 lukuihin, havaitaan, että sivuaensioiden tärkein merkitys on rahatulojen antajana. Koko talouden bruttotuotosta muodosti sivuaensioiden bruttotuotto esim. ensimmäisen suuruusluokan (alle 2 ha:n) viljelmillä vain 44,8 %, kun sivuaensioista saadut rahatulot olivat vastaavasti 68,7 % kokonaisrahatuloista ja sivuaensioiden rahaylijäämä kokonaista 96,8 % koko talouden rahaylijäämästä. Taulukon luvut osoittavat, että sivuaensioista saadun bruttotuoton osuus koko talouden bruttotuotosta laskee verraten nopeasti peltoalan kasvaessa.

Piirroksat 1 ja 2 osoittavat graafisesti, miten koko taloudesta saatu bruttotuotto ja sivuaensioiden bruttotuotto peltohehtaaria kohden laskettuna vaihtelevat peltoalan muuttuessa.

Piirroksesta havaitaan, että sivuansioista saatu bruttotuotto laskee peltohehtaaria kohden hyvin jyrkästi peltoalan kasvaessa. Yli seitsemän peltohehtaarin pienviljelmillä on sivuansioista saatu bruttotuotto ollut koko maassa keskimäärin alle 500 markkaa peltohehtaaria kohden, joten seitsemää hehtaaria suuremmilla tiloilla sivuansioiden merkitys on ollut verraten vähäinen. — Mitä pienempi viljelmän peltoala on, sitä lähempänä on sivuansioiden bruttotuottoa kuvaava käyrä koko talouden bruttotuottoa kuvaavaa käyrää. — Etelä-Suomessa ja Sisä-Suomessa kulkee sivuansioista saatua bruttotuottoa kuvaava käyrä koko maan keskiarvoa kuvaavan käyrän alapuolella, mutta Koillis- ja Pohjois-Suomessa sen yläpuolella.

Sivuansioista saatu bruttotulo.

Kun sivuansioiden bruttotuotosta vähennetään sivuansioiden aiheuttamat rahamenot, saadaan sivuansioiden antama bruttotulo, joka käsittää viljelijän ja hänen perheensä sivuansioissa suorittaman työn palkan ja koron sivuansioipääomalle¹.

Näin laskettua sivuansioiden bruttotuloa verrataan seuraavassa koko talouden bruttotuloon. Viimeksi mainittu laskettiin siten, että edellä selostetulla tavalla saadusta maatalouden bruttotuotosta vähennettiin muut maatalouden tuotantokustannukset paitsi ei viljelijäperheen palkkaa, veroja ja korkoja ja näin todettuun maatalouden bruttotuloon lisättiin vastaavalla tavalla laskettu metsätalouden bruttotulo ja saatuun maatilatalouden bruttotuloon lisättiin sivuansioiden bruttotulo. — Taulukko 10 osoittaa sivuansioista saadun bruttotulon osuuden koko talouden bruttotulosta.

Sivuansioista saadun bruttotulon osuus koko talouden bruttotulosta aleni kaikilla alueilla peltoalan kasvaessa. Ensimmäisen suuruusluokan tiloilla oli Etelä-Suomea lukuunottamatta kaikilla muilla alueilla saatu yli puolet bruttotulosta sivu-

Taulukko 10. Sivuanisioista saadun bruttotulon osuus koko talouden bruttotulosta %.

Alue	Suuruusluokka				
	I	II	III	IV	Keskim.
E-S	47,8	27,4	13,8	4,6	15,6
K-S	54,4	34,7	21,6	17,7	22,9
S-S	51,6	38,4	21,7	12,0	28,2
E-P	55,7	43,1	26,3	7,3	18,9
P-P	57,0	48,3	36,0	22,1	35,0
Ko-S	59,9	44,5	30,3	—	43,9
P-S	61,9	50,1	38,6	—	49,6
Koko maa ..	55,3	38,3	20,5	10,4	25,7

¹) Sivuanisioihin kohdistuvat verot sisältyvät myös tähän.

ansioista. Toisen suuruusluokan viljelmillä oli sivuansioista saatu n. 30—50 %, kolmannen suuruusluokan viljelmillä n. 15—40 % ja neljännen suuruusluokan viljelmillä vain n. 5—20 % koko talouden bruttotulosta. Eri alueita tarkasteltaessa todetaan, että sivuansioiden osuus bruttotulosta kasvoi etelästä pohjoiseen ja lännestä itään siirryttäessä.

WILLANDTIN tutkimuksen (17. p. 148) mukaan sivuansioista saadun bruttotulon osuus koko talouden bruttotulosta oli vv. 1929—30 seuraava:

alue	sivuansioiden bruttotulo		
	% koko talouden bruttotulosta	suuruus- luokka	% koko talouden bruttotulosta
E-S	25,0	alle 2 ha	58,4
K-S	28,5	2—5 »	38,4
S-S	28,8	5—10 »	21,8
Pohjanmaa	39,1		
P-S	43,7		
koko maa	32,7		32,7

Kun otetaan huomioon, että WILLANDTIN tutkimus käsitti vain alle 10 ha:n pienviljelmiä, todetaan, että hänen tutkimuksensa mukaan sivuansioiden bruttotulon osuus koko talouden bruttotulosta oli jotenkin tarkasti yhtä suuri kuin tämän tutkimuksen mukaan. Molempien tutkimusten mukaan sivuansioista saatu bruttotulo on muodostanut alle 10 ha:n pientiloilla n. 30 % koko talouden bruttotulosta.

4. Loppupäätelmät.

Edellä on tarkasteltu sivuansiotulojen merkitystä Suomen pienviljelijäväestön taloudessa. Tällöin on pyritty ensin selvittämään, mistä lähteistä pienviljelijät saavat sivuansiotuloja. Sen jälkeen on tutkittu sivuansioista saatujen rahatulojen ja sivuansioiden aiheuttamien rahamenojen sekä rahaylijäämän suuruutta ja rahatulojen sekä rahaylijäämän osuutta koko talouden rahatuloista ja rahaylijäämästä. Vielä on tarkasteltu sivuansioiden antaman bruttotuoton ja bruttotulon suuruutta sekä niiden osuutta koko talouden bruttotuotosta ja bruttotulosta. Tutkimusten tulosten perusteella voidaan todeta:

1. Sivuanstiotulolähteistä olivat tutkittuna aikana tärkeimpiä metsätyöt. Niistä saatujen rahatulojen osuus sivuansioiden rahatulojen kokonaismäärästä vaihteli n. 25 %:sta n. 75 %:iin. — Myös rakennus- ja maataloustöiden sekä erilaisten ammattitöiden merkitys sivuansiotulojen antajana oli tutkimuskaudella verraten tärkeä.
2. Sivuanstioista saatujen rahatulojen osuus viljelijäperheiden kokonaisrahatuloista vaihteli n. 17 %:sta Etelä-Suomessa n. 65 %:iin Koillis-Suomessa. — Sivuanstioista saadun rahaylijäämän osuus koko talouden rahaylijäämästä vaihteli vastaavasti n. 27 %:sta Etelä-Suomessa n. 99 %:iin Koillis-Suomessa.

3. Sivuansioista saatu bruttotuotto muodosti keskimäärin n. 20 % koko talouden bruttotuotosta vaihdellen n. 12 %:sta Etelä-Suomessa n. 42 %:iin Pohjois-Suomessa.
4. Sivuansioista saatu bruttotulo oli keskimäärin n. 26 % viljelijäperheen bruttotulosta vaihdellen n. 16 %:sta Etelä-Suomessa n. 50 %:iin Pohjois-Suomessa.
5. Pääosa sivuansiotuloista oli työtuloa, palkkaa viljelmän ulkopuolella suoritusta ihmis- ja hevostyöstä. Sivuansiopääomista saatujen tulojen merkitys oli hyvin vähäinen.
6. Sivuansiotulojen merkitys oli suoritettuna tutkimuksen mukaan Pohjois- ja Itä-Suomen pientiloilla huomattavasti suurempi kuin Etelä- ja Länsi-Suomen pientiloilla.
7. Peltoalan kasvaessa sivuansiotulojen merkitys selvästi pieneni. Pienviljelmät, joiden peltoala oli yli 10 ha, eivät tutkimuksen mukaan enää olleet sanottavasti riippuvaisia viljelmän ulkopuolelta saatavista sivuansiotuloista.

Tutkimuksen tulokset osoittavat siten, että sivuansiotuloilla oli vv. 1937—1938 varsin tärkeä merkitys Suomen pienviljelijäväestön taloudessa. Kun tärkein sivuansiotulolähde oli metsätyöt, voidaan sanoa, että Suomen pienviljelijäväestön toimeentulo oli ennen toista maailmansotaa ratkaisevasti riippuvainen näistä töistä. Mikäli metsätöitä oli riittävästi, kuten asianlaita oli tutkimuskaudella, saivat metsäseutujen, ensisijassa Itä- ja Pohjois-Suomen, pienviljelijät runsaasti rahatuloja, jopa enemmän perhettä kohden kuin Etelä-Suomen pienviljelijät. Mutta metsätöiden supistuessa joutuivat niistä pääasiallisen toimeentulonsa saaneet pienviljelijät vaikeuksiin. Näin tapahtui 1930-luvun pulavuosina. Niinpä SIPILÄN tutkimuksen (10, p. 39) mukaan suurin osa eli n. 60 % vv. 1933—36 tapahtuneista maatilojen pakkohuutokaupoista oli Oulun läänin talousseuran, Kuopion, Pohjois- ja Itä-Karjalan sekä Viipurin läänin maanviljelysseurojen alueilla. Näillä alueilla pienviljelijäväestön talous oli ratkaisevassa määrin sivuansiotuloista riippuvainen. Tämä osoittaa, että jos pienviljelijäväestön talous perustuu yksipuolisesti suhdanneherkkiin metsätyötuloihin, mainitun väestön toimeentulo on varsin epävarmoilla perusteilla.

Tutkimuskauden jälkeen olosuhteet ovat maassamme muuttuneet. Asutustoiminnan johdosta on muodostunut suuri määrä uusia pientiloja, ja suurten sekä keskikokoisten tilojen luku on vähentynyt. On muodostettu paljon sellaisia tiloja, jotka eivät tule toimeen yksinomaan pellon ja metsän antaman tuoton turvin, vaan joiden asukkaiden on turvauduttava sivuansiotöihin. Kun suurempien ja keskikokoisten tilojen pienviljelijäväestölle tarjoamat sivuansiomahdollisuudet ovat entisestään supistuneet myös Etelä-Suomessa, täytyy pienviljelijäväestön näidenkin töiden osalta saada muita ansiotöitä. Samalla ovat myös metsäalat pienentyneet, joka osaltaan vaikuttaa sivuansiomahdollisuuksiin supistavasti. Vastapainona on itsenäisten tilojen luvun lisääntyminen, jotka tarjoavat työtä sellaiselle väestölle, joka aikaisemmin on kokonaisuudessaan saanut toimeentulonsa sivuansiotöistä. Mutta kun otetaan huomioon maaseudun väestön lisääntyminen, voidaan päätellä, että sivu-

ansiotulojen tarve on tällä hetkellä todennäköisesti vähintään yhtä suuri kuin ennen toista maailmansotaa. — Asiasta olisi suoritettava lisätutkimuksia, jotta nykyinen tilanne saataisiin selville ja voitaisiin ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin. Joka tapauksessa on ilmeistä, että Suomen pienviljelijäväestöstä joutuu suuri osa jatkuvasti turvautumaan erilaisiin sivuansiotöihin. Tämän väestön toimeentulo riippuu siten ratkaisevasti siitä, minkälaisia sivuansioita on saatavissa ja minkälaisen palkan nämä työt voivat pienviljelijäväestölle antaa.

KIRJALLISUUTTA.

- (1) CAJANDER, E. 1923. Asutustilallisten toimeentulomahdollisuuksista Suomessa. Asutushallituksen tutkimustoimiston julkaisuja, II: 3. Helsinki.
 - (2) HAATAJA, KYÖSTI 1916. Maanvuokraolot Suomessa v. 1912. Suomen Virallinen tilasto XXX. Maanvuokratilastoa 6. Helsinki.
 - (3) HELANDER, A. BENJ. 1923. Metsätalouden tarjoamasta ansiotyöstä. I. Kruununmetsät vv. 1911—1913. Acta Forestalia Fennica, 26: 1. Helsinki.
 - (4) KOSKIVAARA, J. 1937. Sivuanstoiden merkityksestä pientiloilla. Maatalous, p. 112—114. Helsinki-Porvoo.
 - (5) LAKARI, O. J. 1934. Valtionmetsien työtarjonnasta. Acta Forestalia Fennica, 40. Helsinki.
 - (6) PELTTARI, P. J. 1935. Yksityismetsien työtarjonnasta. Silva Fennica, 29. Helsinki.
 - (7) PÖNTYNEN, V. 1936. Metsän hakkuun ja ajon sekä puutavaran uiton työn kysynnästä. Acta Forestalia Fennica, 42. Helsinki.
 - (8) SAARI, EINO 1928. Metsien merkitys maataloille. Viides maatalousviikko, p. 201—217. Porvoo.
 - (9) ——— 1928. Metsä- ja uittotyöväen kysymys. Maa ja metsä, metsätalous I. Helsinki.
 - (10) SIPILÄ, LAURI 1939. Maatilojen hinnoista Suomessa vuosina 1933—1938. Acta Agralia Fennica, 40. Helsinki.
 - (11) SUNILA, J. E. 1938. Maanviljelijäin velkautuminen ja velkankantokyky. Maataloushallituksen tiedonantoja, 242. Helsinki.
 - (12) TAMMINEN, KALERVO 1935. Työpalkkojen kehityksestä Suomessa vuosina 1920—1934. Kansantaloudellinen aikakauskirja, p. 247—282. Helsinki.
 - (13) Tutkimus metsä- ja uittotyöläisten oloista keväällä 1921. Sosiaalisia erikoistutkimuksia, IV. Suomen Virallinen Tilasto, XXXII. Helsinki.
 - (14) WAREN, AKSEL 1898. Torpparioloista Suomessa. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia, 89. Helsinki.
 - (15) WICHMANN, ASSAR 1939. Metsä- ja uittotyöläiset ja heidän palkkansa. Uusi Suomi I. 4. 1939. Helsinki.
 - (16) WILLANDT, O. W. 1927. Asutus- ja maatalousoloista Enon ja Ilomantsin pitäjiä vuokratilajelmilla. Acta Agralia Fennica, 15. Helsinki.
 - (17) ——— 1932. Suomen pienviljelijäin taloudesta. Taloudellisen neuvottelukunnan julkaisuja, 19. Helsinki.
 - (18) ——— 1941. Pienviljelijäin taloudellinen asema. Suomen osuustoimintalehti, p. 268—277 ja 338—349. Helsinki.
 - (19) VIROLAINEN, JOHANNES 1938. Taloudellinen tutkimus eräissä Karjalan Kannaksen kylissä. Karjalan Kannaksen kuntien edustajiston julkaisuja. Helsinki.
-

SUMMARY.

ON THE IMPORTANCE OF SUBSIDIARY EARNINGS IN THE ECONOMY OF FINLAND'S
POPULATION OF SMALL-FARMERS.

JOHANNES VIROLAINEN.

The investigation is based on data collected by the Committee on Small-Farmers in the Summer of 1938 from a total of 2.847 small farms in 92 communes. The data were collected by agricultural experts. The investigation endeavoured to ascertain the income received by the population of small-farmers in 1937—1938 from agriculture, from forestry, and from sources outside the farm — so-called subsidiary earnings. The writer himself was among those collecting the data, and he participated subsequently in 1938—1939 in the statistical treatment of the material. In the present investigation he deals in detail with the importance of subsidiary earnings in the economy of the Finnish population of small-farmers. First, an attempt has been made to discover the sources from which the small farmers obtain their subsidiary earnings. After that, the total monetary income derived from subsidiary earnings and the expenses caused by them, and the remaining monetary surplus, have been considered, as have also the percentage represented by this monetary income of the surplus of total monetary income and of the total monetary surplus. Furthermore, the gross return and gross income yielded by subsidiary earnings have been considered both as total amounts and as a percentage of the gross return and gross income of the household. On the basis of the results achieved it can be stated:

1. The greatest of the subsidiary sources of income is forest work. The percentage of monetary income derived from this source of the total of monetary income from subsidiary earnings varied in 1937—38 from approx. 25 to approx. 75. — The importance of building and agricultural work and of different skilled jobs has also been fairly great in the period studied, as a source of subsidiary income.
2. The percentage of monetary income from subsidiary earnings of the total monetary income of farmer families varied from about 17 % in the South of Finland to approx. 65 % in North-East Finland. — The proportion of the monetary surplus derived from subsidiary earnings of the total monetary surplus of the household varied, accordingly, from approx. 27 % in South Finland to some 99 % in North-East Finland.
3. The gross return yielded by subsidiary earnings constituted, on the farms investigated, on an average, some 20 % of the gross income yielded by the whole household, varying from approx. 12 % in South Finland to approx. 42 % in North Finland.
4. The gross income from subsidiary earnings averaged some 26 % of the gross income total received by the farmer family, varying from approx. 16 % in South Finland to some 50 % in North Finland.
5. The bulk of the subsidiary earnings was income from work, wages for human and horse work carried out outside the farm. The income derived from subsidiary capital was of little significance.
6. The importance of subsidiary earnings, according to the investigation, was considerably greater to the small farms of North and East Finland than to those of South and West Finland.
7. With the field area growing, the importance of subsidiary income was distinctly reduced. Small farms with over 10 ha of field under plough were no longer, according to the investigation, particularly dependent on the subsidiary earnings received from outside the farm.

Hence, the results of the investigation show that subsidiary income in 1937—1938 was of very great importance in the economy of the Finnish population of small-farmers. As the most important source of subsidiary income was forest work, it can be said that the subsistence of the Finnish small-farmers' population, prior to the second World War, was decisively dependent of forest work. Insofar as sufficient forest work was available, as was the case in the period investigated, the small-farmers of forest districts, primarily those of East and North Finland, received plenty of monetary income, even more per family

than the small-farmers of South Finland. But as soon as loggings were reduced, the small-farmers who received their principal subsistence from this source encountered difficulties. This occurred in the depression years of the 1930's. For instance, according to SIPILÄ's investigation (10, p. 39), the majority, or some 60 %, of the compulsory auctions of farms effected in 1933—1936 took place in the districts of the Economic Society of Oulu Country and the Agricultural Societies of the Counties of Kuopio, of North and East Karelia and of Viipuri. In these districts, according to the present investigation, the economy of the population of small-farmers was decisively dependent on subsidiary income. Hence, it is obvious that if the economy of the small-farmer is based solely on forestlabor income, and when the latter is very sensitive to the fluctuations in economic trends, the economic position of the small-farmer rests on very uncertain foundations.

Since the time of the investigation conditions in our country have changed. Due to land settlement activities, a large number of new small farms has been established and the number of large and medium-sized farms reduced. Many farms have been established that cannot subsist on the returns yielded by the field and forest alone, but whose inhabitants will have to resort to subsidiary earnings. As the possibilities of larger and medium-sized farms offering subsidiary work to the population of small-farmers have been reduced in South Finland as well, the small-farmer, to replace this source of income, must find other wage-earning work. At the same time forest areas too have been reduced, which fact also tends to diminish the opportunities of subsidiary earnings. To counterbalance this, the number of independent farms has been increased, offering work to the population that formerly in its entirety obtained its livelihood from subsidiary earnings. But if we take into consideration the increased birth-rate, it can be concluded that the need for subsidiary earnings is obviously at least as great today as before the Second World War. — Further investigations into the matter are required to obtain a clearer view of the present situation and to be able to take the necessary measures. In any case it is certain that a large part of the Finnish population of small-farmers will have to resort continuously to various subsidiary earnings. The subsistence of this population, therefore, is decisively dependent on the type of subsidiary work available and the kind of wages these jobs can pay the population of small-farmers.
